

національності. Справедливість може бути досягнута тільки за умови взаємної поваги та дотримання міжнародних норм і принципів. Країни світу визнають демократичні цінності як головні та найважливіші надбання нашого часу. Світова спільнота пройшла дуже важкий шлях до розробки та імплементації міжнародних норм і принципів, що захищають людину як найвищу цінність усього розвитку. Головне поняття сьогодні – справедливість, що є загально визнаною гуманістичною цінністю і для нашої держави, і для всіх українців, які втратили рідних, близьких, здоров'я, нормальне життя через терор окупанта.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
2. Римський статут Міжнародного кримінального суду : петиція № 22/184624-еп. *ЕЛЕКТРОННІ ПЕТИЦІЇ : Офіційне інтернет-представництво Президента України*. URL : <https://petition.president.gov.ua/petition/184624>.

Олеся ГУДЗЕНКО

доцент кафедри соціології,
соціальної роботи, публічного
управління та адміністрування
Дніпровського національного
університету імені Олеся Гончара,
кандидат соціологічних наук, доцент

ПРОБЛЕМИ ТА ВИКЛИКИ ВРАЗЛИВИХ ГРУП ЖІНОК В УМОВАХ ВІЙНИ

російсько-українська війна, що триває з 2014 р., неминуче торкається всіх груп населення українського суспільства і є травматичною подією для кожного українця. Переживання та усвідомлення війни формує у представників різних соціальних груп певні типові стратегії адаптації, ставлення до події та дискурсивні практики передачі отриманого досвіду наступним поколінням.

За ініціатииви ГО «Платформа рівних можливостей» у вересні-листопаді 2022 р. було проведене соціологічне дослідження «Проблеми та виклики вразливих груп жінок у Дніпропетровській області в умовах воєнного стану в Україні». Як методика було використано *нарративне біографічне інтерв'ю*, що дає можливість зафіксувати в усних та письмових розповідях особистісне переживання травматичних подій життя у представників певних соціальних груп, а також було проведено *фокус-групове дослідження*. При аналізі отриманих результатів застосовувалася порівняльна стратегія «мінімального»

та «максимального» контрасту, що передбачає виділення в нарративних текстах схожих/подібних змістовних конструктів і тих, що є типовими у змістовно різних біографічних епізодах, що надає гносеологічний потенціал для фіксації унікальних біографічних траєкторій. Відбір учасників для проведення дослідження здійснювався з використанням методу «снігової кулі». Було здійснено 22 глибинних інтерв'ю з жінками з-поміж внутрішньо переміщених осіб, військових, волонтерів та дружин військовослужбовців. У фокус-групі взяли участь 9 жінок-ВПО, які зареєстровані в м. Дніпро. Під час підбору учасниць дослідження було враховано такі фактори як: наявність/відсутність дітей, наявність дітей молодшого віку, наявність дітей підліткового віку, наявність повнолітніх дітей, наявність онуків, наявність членів родини, які потребують додаткового піклування.

Загальні висновки:

1. Жінки-переселенці найбільш позитивно оцінили допомогу волонтерських організацій та гуманітарних штабів, оскільки мали найбільший досвід взаємодії з ними. Взаємодія з державними установами загалом оцінювалася неоднозначно – радикально негативних відгуків не було зафіксовано, водночас достатньо часто мали місце зауваження щодо швидкості оформлення низки необхідних документів – посвідок ВПО, котрі потрібно було переоформлювати при переїзді з одного населеного пункту до іншого, пенсійних посвідчень. Також учасники відзначили відсутність можливості отримати юридичні консультації.

Серед основних проблем було зазначено такі: рівень фінансової допомоги, потреба у відповідному житлі і можливість його оренди з гарантіями, що не залишаться «на вулиці», медичне забезпечення, нестача оргтехніки для організації комфортного онлайн-навчання дітей, працевлаштування, потреба у допомозі з оформленням документів;

2. Жінки – дружини військовослужбовців зазначали, що серед основних проблем для них є: емоційне та фізичне виснаження, втома від нестійких емоційних станів, виконання/вирішення переважної частини домашніх/побутових проблем, недостатній рівень психологічної підтримки дітей самими жінками і відповідними соціальними службами;

3. Результати дослідження свідчать, що саме у групі жінок-військових, на відміну від інших вразливих груп, проблемні питання стосувалися гендерно чутливих тем. Військова служба у відсотковому співвідношенні гендерних ролей залишається більш «чоловічою» сферою. Збільшення присутності в лавах ЗСУ жінок є поки що новим досвідом для українського суспільства. Серед проблемних питань, що заслуговують на увагу та потребують подальшого вирішення: наявність упередженого та негативного ставлення чоловіків-військових до можливості жінки займати вищу посаду, упереджене ставлення суспільства до жінки-воїна, наявність гендерних стереотипів («жінкам не місце на війні») і харасменту;

4. Група жінок-волонтерів вказала на такі проблемні аспекти їхньої

діяльності, що потребують вирішення: нестача ресурсів (фінансових та людських) для надання допомоги; потреба у юридичних та фінансових консультаціях щодо правильного оформлення волонтерської діяльності. На думку жінок-волонтерів, першочергової допомоги потребують саме військовослужбовці, оскільки вони перебувають у ситуації загрози життю. Вразливими верствами населення залишаються люди похилого віку, самотні, з інвалідністю, які мешкають на прифронтових територіях.

У звіті до дослідження надані загальні рекомендації щодо соціально-психологічної підтримки вразливих груп жінок. Окрім іншого, акцентується на необхідності підтримки дружин військовослужбовців, оскільки вони перебувають у надскладній психологічній ситуації переживання війни. Для соціальної групи дружин військових перспективною є розробка та впровадження психоедукаційної програми, що буде спрямована на збалансування психоемоційного стану жінок, визначення тригерів, що запускають дію стресу, та надання психологічного консультування для їхніх дітей.

Віталій ДЕМЕНКО

курсант ННІ права та підготовки фахівців
для підрозділів Національної поліції

Науковий керівник:

к. психол. н., доц. **Інна ШИНКАРЕНКО**

*(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)*

РОЛЬ ЗМІ У ХОДІ РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ВІЙНИ

ЗМІ відіграють одну з головних ролей в інформаційно-психологічних війнах. Їх навіть називають четвертою владою, оскільки в більшості випадків інформація, що в них транслюється, сприймається як істина, але при цьому термін «четверта влада» відображає лише величезний вплив ЗМІ на суспільство. Проте вони не мають реальної влади, оскільки у них відсутнє законне право силоміць примушувати до скоєння будь-якої дії.

Однак маніпулятивні технології, котрі використовують ЗМІ, впливають на свідомість та підсвідомість громадян, формуючи у них нові установки.

Будь-яка інформаційна війна використовує засоби інформації для нав'язування бажаного погляду. Телебачення, газети, журнали, радіо все ще залишаються одними з основних джерел інформації, що здійснюють інформаційний вплив на суспільство. Розглянемо окремо основні традиційні ЗМІ та їхню роль в інформаційно-психологічних війнах.